

På biernes præmisser

I biodynamisk biavl opfattes bifamilien som en samlet enhed og biavleren arbejder *sammen med* bierne og deres instinkter.

AF KELD ANDRESEN
keldandresen@yahoo.dk

Dette er den anden artikel i en serie på tre, som portrætterer en biavler, som har gjort en forskel i sin måde at drive biavl på. Jeg har valgt at kalde det "naturbiavl", og denne gang handler det om biodynamisk biavl.

MICHAEL WEILER – "NATURBIAVLER"

Michael Weiler er en tysk biodynamisk biavler, som bor lidt uden for Stuttgart. Michael Weiler har en baggrund indenfor landbrugsvidenskab (agronom) og begyndte at interessere sig for biavl mens han studerede.

»Jeg startede med biavl i 1982, men havde inden da interesseret mig for honningbier i årevis, så da jeg under mine studier lejede en have med 100 kirsebær- og æbletræer, så det var bare om at gå i gang med biavl,« fortæller Michael Weiler.

Han fortæller videre, at han indtil for små ti år siden passede 50-70 stader sammen med en ven, men på grund af flytning i forbindelse med nyt job trappede han ned, så han i dag har 5-7 stader. Ud over staderne bestyrer han også en butik, der sælger økologiske madvarer.

TÆNKSOM OG LIDT FILOSOFISK ANLAGT

Michael Weiler er en tænksom og lidt filosofisk anlagt person, men ikke så det kammer over. Han har bl.a. skrevet bogen "Bees and Honey - from Flower to Jar", som er en spændende og lidt anderledes bog. I bogen giver han en god baggrund for sit syn på honningbier og bogen beskriver også principperne bag biodynamisk biavl.

Han giver også kurser i biodynamisk biavl i Tyskland og England. Biodynamisk biavl følger nogle retningslinjer, som er beskrevet internationalt i "Demeter – Standards for Beekeeping and Hive Products". Reglerne for biodynamisk biavl blev formuleret i 1995 af en ekspertgruppe (se fakta boks).

Jeg spurgte Michael Weiler om hvad det er, der karakteriserer biodynamisk biavl?

» Biodynamisk biavl er en måde, hvor man arbejder *med bierne* og ikke imod deres instinkter. Man undertrykker bl.a. ikke sværmprocessen og heller ikke deres ønske om selv at bygge deres vokskager. Man laver ikke traditionelle aflæggere med kunstigt opformerede droninger. Man opfatter en familie som en samlet enhed

og ikke som separate enheder. Det at man samarbejder med den enorme energi, der er i et bistade er tiltrækkende for mig og er det essentielle i et samarbejde mellem menneske og natur,« forklarer han.

Den biodynamiske form for biavl er efter Michael Weilers opfattelse ny, idet den tager udgangspunkt i to centrale spørgsmål: Hvad skal der til, for at bierne genfinder deres vitalitet? - og hvad er det, der undertrykkes i konventionel biavl? Tag eksemplet med naturlig

Michael Weiler begyndte som biavler for 30 år siden. I dag driver han biodynamisk biavl med 5-7 bifamilier.

voksbygning.

»Naturlig voksbygning er en fantastisk og imponerende oplevelse. At give en sværm en ny kasse med rammer, som kun har en smal bræmme af voks og så efter to uger opleve kassen fuld af nyt og fint voks med æg og larver i – det er fantastisk. Det er kun meget sjældent jeg behøver at rette en vokskage, der er bygget skævt,« siger Michael Weiler.

DRONNINGPRODUKTION – DET LADER VI BIERNE OM!

Ifølge Demeter retningslinjerne er det ikke tilladt at lave dronninger kunstigt.

»Jeg anvender kun dronninger, som er et resultat af den naturlige organiske aktivitet i familien. Det er den eneste måde at producere en dronning med alle dens fordele, som naturen påtænkte. Bier har en meget stærkere tilknytning til en dronning, som er udviklet på en naturlig måde i modsætning til den kunstige måde, som dronninger produceres på i dag,« forklarer Michael Weiler.

Han har nok en pointe her, idet det er set mange gange, at en "kunstigt" introduceret dronning udskiftes med en af egen produktion, når familien ser sit snit til det.

Den opmærksomme læser vil nu højst sandsynlig stille spørgsmålet: Når man anvender sværme-celler, selekterer man så ikke for sværmtendens? Ikke ifølge Michael Weiler.

»Vores erfaringer efter 20 års biavl er snarere det modsatte – sværmeraten formindskes. Dette baserer jeg på mere end 60 certificerede tyske biodynamiske biavlere - mange med mellem 50 og 100 familier. Deres sværmepercent ligger årligt på 10-15%, nogle gange lidt højere,« svarer han.

At anvende sværme-celler til forøgelse af sine familier er jo ikke det, man lærer på begynderkurser i Danmarks Biavlerforenings regi. Men det skal jo tilføjes, at man behøver heller ikke at anvende sværme-celler fra de mest sværmevrigte familier.

Men hvordan gribes sværme-problematikken så an, spørger jeg.

»Alle biavlere ved, hvornår sværmeperioden starter i deres område. Når den starter, så skal du følge dine familier for tegn på sværming. Først finder du dronningeceller, senere finder du æg og larver i dem. Nu kan du være sikker på, at processen er startet,« forklarer Michael Weiler og fortsætter »Måden vi planlægger det på begynder allerede om efteråret. Vi fjerner et par unødvendige rammer fra hvert stade. Om foråret, når bierne behøver lidt mere plads, tilsætter vi nye tomme rammer. Hvis vokskagen er regelmæssig og der primært laves arbejderceller, er alting OK. Hvis vokskagen er mere uregelmæssig og der er en masse dronningeceller eller der ses påbegyndte dronningeceller, så skal man være på vagt. Så er det nødvendigt at tjekke rammerne

DEMETER RETNINGSLINJERNE bygger på den antroposofiske tankegang, som blev formuleret af Rudolf Steiner (1861-1925).

Principperne i "Demeter retningslinjerne" (udpluk):

- Bistader skal bestå af naturmaterialer
- Familieførgelse må kun ske ved sværming
- Rutinemæssig sammenlægning af familier er ikke tilladt
- Lokalt tilpassede biracer bør foretrækkes
- Dronningegitter er ikke tilladt
- Naturligt byggede vokskager foretrækkes – især i yngelområdet
- Familier bør overvinde på egen honning
- I foder skal der være mindst 5% honning*

*1 Danmark er det ulovligt at tilsætte honning til foderet

regelmæssigt.

Skal man lave nye familier ifølge Demeter retningslinjerne, så må man lave lige så mange nye familier, som der er sværme-celler. Michael Weiler har lavet en rigtig god og detaljeret oversigt over elementerne i sværme-processen. Den kan downloades fra www.biavl.dk

HØST OG HONNINGUDBYTTE

Ifølge Michael Weiler koster det honningudbytte at være biodynamisk biavl.

»Når du først starter op, kan du forvente et fald i udbyttet på omkring 30%. Men det afhænger jo også af, hvor intensivt du har drevet din biavl før,« siger han.

Han forklarer, at han høster honning to gange i sæsonen – i midten af juni fra forårsblomster og i slutningen af juli fra sommerblomster og træer. Det mindre udbytte skal også ses i relation til den honning, som efterlades som vinterfoder.

I forbindelse med droner, så eksisterer der forskellige opfattelser af, om de påvirker honningudbyttet. Til det siger Michael Weiler: »Vi ved ikke nok om, hvilken påvirkning dronerne egentlig har – i nogle familier har vi op til 10.000 droner og det er ikke nødvendigvis de familier med det mindste honningudbytte. Men Demeter retningslinjerne tillader at fjerne droneyngel – dog ikke særlig intensivt.«

Når jeg spørger ham om hans honning er bedre grundet hans måde at drive biavl på, svarer han:

»Ja – jeg synes vores honning er af en bedre kvalitet. Måske er det på grund af den bedre voks, men vi ved det ikke. Men ofte fortæller vores kunder os, at det er den bedste honning de nogensinde har fået.«

VARROABEHANDLING

Jeg spørger ham om, hvilken varroa-strategi han anvender:

»Det er min opfattelse, at vores driftsmetode, hvor

Michael Weiler afholder kurser i biodynamisk biavl i både Tyskland og England.

vi anvender sværmprocessen og lader bierne bygge deres egen voks, styrker bifamilierne. Men det er desværre ikke tilstrækkeligt. Vi bliver derfor nødt til at anvende de organiske syrer (myresyre og oxalsyre). Jeg bryder mig ikke om at anvende syrer og jeg håber vi kan nøjes med mindre og mindre. Men vi må huske, at det har taget lang tid at svække bierne til en sådan grad, hvor de ikke er i stand til at slå tilbage, fordi de ikke har den nødvendige vitalitet. Vi må derfor stadig hjælpe dem, indtil de får vitaliteten tilbage,« forklarer han.

På spørgsmålet om hvordan varroa problemet skal løses på den lange bane, svarer Michael Weiler: »Jeg er bange for, at det vil være en lang vej og tage lang tid inden honningbien og varroa miden kan indgå en aftale – men jeg håber og ønsker det sker!«

FODRING OG STRESS

Ifølge Michael Weiler er der ingen tvivl om, at det er bedst hvis bierne kan overvinde på deres egen hon-

ning.

»Hvis fodring er nødvendig for at supplere hvad der allerede er indsamlet, så skal det være økologisk sukker. Vi skal minimum tilføje 5% af vores egen honning til sukkeropløsningen. Vi tilsætter endvidere noget kamille the og en lille smule salt. Blandingen anvender vi både til nye familier og ved vinterfodring,« forklarer han.

Som bekendt går det ikke at tilsætte honning til foderet i Danmark. Det er ulovligt ifølge lovgivningen.

Den ting, der efter Michael Weilers mening virker mest stressende på bifamilien, er sværnkontrol. Han mener ikke at vandrebavl er så stressende for bierne. Det blev anvendt af de gamle Egyptere. Dog er den intense flytning/transport af bier, som ses i USA et problem. De bliver primært anvendt til bestøvningsopgaver. Det er ren udnyttelse, mener Michael Weiler.

NATURBIAVL – EN NY TREND?

Når jeg spørger ham om han opfatter naturbiavl som en ny trend, så svarer han:

»Ja – på de kurser som vi udbyder, er der en meget stor interesse for at drive en biavl, hvor man arbejder *sammen* med bierne og deres instinkter – en masse mennesker er jo interesseret i bierne og deres trivsel. Skal man starte med naturbiavl, så skal man have en anden tilgang til det at være biavl – man skal så at sige springe forhindringerne over i ens hjerne med hensyn til den traditionelle måde at drive biavl på.«

Vi er ved at være færdige med samtalen og jeg spørger ham om, hvilke ønsker han har for biavl i de kommende år.

»Jeg håber og tror, at interessen for bier og biavl vil stige i de kommende år og at vi vil få en øget motivation for at arbejde med bierne på en mere 'beekind' måde,« svarer Michael Weiler.

I Danmark er der meget få biavlere, der er certificeret som økologiske biavlere. Det skyldes primært Danmarks meget restriktive fortolkning af de økologiske regler. Biodynamisk biavl har yderligere krav der skal opfyldes, såfremt man vil certificeres.

Det er nok utopi at opnå certifikat som biodynamisk biavl for hovedparten af de danske biavlere. Men nogle af tankerne bag biodynamisk biavl er måske værd at overveje for de biavlere, der tiltrækkes af en mere holistisk opfattelse af den måde vi behandler vores bier.

LÆS MERE

Er du interesseret i at vide mere om biodynamisk biavl og Michael Weiler, så se Tidsskrift for Biavls side på www.biavl.dk - her er der oprettet en sektion med referencer og links.